

with hyperealistic light and outside all original use. By demythologizing the originality of an object and opposing the fetish of uniqueness, the symposium made significant progress, but we should add that original object was not stripped of its uniqueness where research and academic treatment are in question. The Zagreb meeting be of lasting importance for museology, in terms of the number of participants and their expertise, and in terms of the thorough and well founded papers. All texts and commentaries have been published in a separate ICOFOM publication.

Georges Henri Rivièrè In Memoriam

Tomislav Šola

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Primljeno: 14. 4. 1986.

Georges Henri Rivièrè rođen je 5. lipnja 1897. god. u građanskoj porodici u Parizu. Roditeljima duguje ljubav prema rodnom gradu i prema prirodi. Na porodičnom imanju u Vaux-le-Frestois upoznao je život i običaje sela.

Rano je ostao bez oca te je emocionalni oslonac našao u stricu koji je izvršio na njega odlučujući utjecaj. Kao slikar japanske tradicije i zaljubljenik u Daleki istok, razvio je u nećaku ljubav za staru umjetnost, stanovit ukus i osjećaj pripadnosti miljeu umjetnika, kolekcionara, povjesničara umjetnosti i muzičara. I sam muzički nadaren, stric je očito utjecao da se mladi Georges Henri upiše na studij glazbe. Studij, uglavnom usredotočen na orgulje i harmoniju, potrajao je u usavršavanju sve do 1925. U vrijeme I.svj. rata postao je kapelnik crkve Saint-Louis-en-l'Île u Parizu, ali se 1917. prijavljuje u vojsku. Ranjen u koljeno udarcem konjskog kopita ne odlazi na front, i, tako, u svojoj vojnoj formaciji ostaje jedan od rijetkih preživjelih. Napušta sakralnu glazbu.

Posvećuje se tzv. lakoj glazbi, svira te, među ostalim piše pjesmu za Josephine Baker (1924), a slijedeće godine radi u Folies Bergere i Casino de Paris. Godine 1925. postaje sekretar predsjednika umjetničkog savjeta Nacionalnih muzeja, inače bogatog kolekcionara, i pomalo preuzima brigu oko privatnih zbirki svojeg poslodavca. Upisuje se i na Ecole du Louvre a, uporedo postaje, kako je sam govorio, sudionik »visokog kulturnog i modernog

društva«. Druguje s nadrealistima te piše članke u njihovom glasilu. Godine 1928. otkriva u Etnografskom muzeju pretkolumbijsku umjetnost i odlučuje napraviti izložbu. Nakon fantastičnog uspjeha koji je izložba imala, profesor Paul Rivet¹, koji je upravo radio na transformaciji Etnografskog muzeja, angažirao je G. H. Rivièrèa da od njegove naučne potke »učini sve što predstavlja popularni prijevod te nauke«. Novi poddirektor pročistio je postav, i paralelno radio na velikim izložbama: SAHARA (1934), izložba o ekspediciji koja je otkrila svijet Dogona, izložba o ekspediciji na Uskršnje otoke. G. H. Rivièrè nije smatrao nijedno sredstvo afirmacije muzeja nedostojnim. Evo izravnog svjedočanstva iz jednog njegovog intervjua: »Za iznalaženje sredstava za (izložbu o ekspediciji) 'Dakar-Djibouti', pala mi je na pamet ideja o organiziranju jednog boks-meča s famoznim Al Brownom. Jean Cocteau ga je zvao **crnim čudom**. Ali najdivnije je što je boksao posve besplatno. Rekao sam mu: 'Riječ je o kulturi tvojih predaka, i bilo bi veličanstveno da pristanete'. Meč se održao u Cirque d'hiver. Sav Pariz je bio tamo. (...) Marcel Griaule je predstavio Al Browna na ringu, (a bili su) okruženi s četiri uniformirana muzejska čuvara. 'Ovaj čovjek će boksatati za afričku kulturu'. Al Brown je na engleskom odgovorio: 'Sretan samo što ću boksatati za afričku kulturu'. To je bio grandiozan trenutak.«² I ovaj događaj činio je samo manifestativni detalj jednog novog pristupa muzejskom poslu. Jedva što je novi postav bio napravljen u Etnografskom muzeju u Palači Trocadero, pala je odluka da se na njenom mjestu sagradi (današnja) Palača Chailot, i to za potrebe Svjetske izložbe 1937. Bio je potreban novi etnografski muzej.

Još 1936. činilo se da će atraktivno iskustvo Skansena biti preneseno u Francusku. G. H. Rivièrè predložio je drugačije rješenje kojim je trebalo uspostaviti jedan centar posvećen umjetnosti i tradicijama naroda i tako je nastao jedan od najboljih muzeja svijeta: Musée des Arts et Traditions Populaires. Georges Henri Rivièrè je sve do 1967. godine, kad je formalno umirovljen, bio direktor, i glavni stvaralac tog današnjeg muzeja. I nakon tog vremena, sve do 1975. kad je otvoren i posljednji njegov dio, aktivno je pomagao svojim nasljednicima. Tih godina i

u toku rata ekipa novog muzeja našla se na terenu i obradila cijelu ruralnu Francusku. Godinama se vršilo sistematsko prikupljanje tako da je ostvarena gotovo idealna zbirka. Organizirali su i posve osobita »programirana kooperativna istraživanja« kad su formirali ekipu od četrdeset stručnjaka (agronomi, lingvisti, povjesničari, sociolozi, etnolozi itd.) koji su u toku četiri godine vršili kompleksnu obradu terena. Vratili su se s, kako kaže G. H. Rivièrè »800 predmeta, tisućama fotografija, više stotina fonozapisa«. Iz takvog multidisciplinarnog pristupa koji je inzistirao na integriranoj viziji čovjeka i prirode nicala je vizija novog muzeja koji je, u primjeru ATP-a, kako je već spomenuto, dovršen tek 1975. godine. Egzaktnošću kakva do tada nije bila poznata, G. H. Rivièrè je prišao planiranju, tj. programiranju muzeja: elaborat od 3000 stranica predviđao je najdoslovnije i mjesto i ulogu najbanalnijih pojedinosti budućeg muzeja. Bio je to najtemeljitiiji uvod u ozbiljnost u samoanalizi muzejskog poslanstva, — u muzeološki predumišljaj. Jezikom svakodnevice: bila je to demonstracija znanja o tome što se stvarno želi postići muzejem.

Kao da je svirao orgulje, neumorni Georges-Henri Rivièrè istovremeno je bio na nekoliko klavijatura. Malo nakon što je osnovan Međunarodni savjet za muzeje (1947), postaje prvim direktorom i više od četvrt stoljeća biva glavnim pokretačem njegova rasta i razvoja. Od male organizacije, ICOM je, umnogom zahvaljujući upravo G. H. Rivièrèu, postao današnja organizacija od 800 članova s nacionalnim komitetima u 76 zemalja svijeta i sa 26 međunarodnih stručnih komiteta. U toj funkciji i u tako dugom vremenu posjetio je mnoštvo zemalja (čak i Jugoslaviju), savjetovao i sam skupljao iskustva koja će kasnije, kako će biti i spomenuto, željeti prenijeti drugima.

Svi njegovi nasljednici na položaju (kasnije generalnog sekretara ICOM-a) uz sve kvalitete, smatrali su očito s pravom svoje obaveze u ICOM-u dovoljnom zadaćom. Ipak, Georges Henri Rivièrè imao je još jednu »klavijaturu« koja je značila osobni angažman u, doslovno govoreći, mnoštvu muzejskih projekata. Radio je kao inicijator, suradnik, savjetnik, na ustanovljenju barem tridesetak muzeja; k tome, u mnogim je muzejima svojim dopri-

nosom odigrao značajnu ulogu. Veći broj ekomuzeja nastao je uz njegov izravní angažman.

Bio je osnivač Francuskog etnološkog društva, njegov dugogodišnji predsjednik i, kasnije, — doživotni počasni predsjednik.

U dugom i plodnom životu, kad je obavljao posao stalnog savjetnika pri ICOM-u, Georges Henri Rivière je cijelo desetljeće (1971—1981) posvetio naučavanju muzeologije. Pri Sveučilištu Paris I (Sorbonne) vodio je postdiplomski kurs suvremene muzeologije. Polaznici su bili sa svih kontinenata. Rad na kursu je pretpostavljao izražen interes za muzeje, i samostalan angažman studenata tako da su predavanja bila često samo kontrolirane diskusije i neprimjetno navođenje na bitna pitanja fenomena muzeja. Izvan strukture institucionalne naobrazbe, takav rad omogućavao mu je potpunu slobodu od mogućih konvencija. Gradivo njegovih predavanja predstavljalo je kostur zamišljenog traktata o muzeologiji s tezama i tvrdnjama, s definicijama i pitanjima.

Potkraj života noge su mu otkazivale poslušnost, ali ga nije napuštala nevjerojatno vitalna ambicija da bude prisutan, da sudjeluje i — zašto ne priznati — da arbitrira. Kao i svi uspješni profesionalci, svoju stručnost i afirmaciju ponajprije je mogao zahvaliti enormnom radnom kapacitetu i gotovo pretjeranoj pedanteriji. Koliko je perfekcionizam (čovjeka koji zna vidjeti idealni cilj) rezultirao briljantnim muzeološkim partiturama — muzeološkim programima desetina muzeja — toliko je bio na smetnji kad je bilo riječi o definitiv-

nom prijenosu iskustva: njegovi radovi i predavanja nikad nisu dovršeni i spremljeni za tisak. Od njegovih se suradnika očekivalo strpljenje jer je trebalo slijediti njegov ritam, radni kapacitet, izmjene i preformulacije ovisne o inspiraciji, novim idejama itd. Ipak imao je stila i šarma da i na druge prenese svoj entuzijazam — što je rijedak i dragocjen talent. Kao kreativan um, Georges-Henri (tako je volio da ga oslovljavaju polaznici kursa) nije poznavao statičnost spoznaje, pa se otuda često našao u istom pokušaju afirmacije inovativnih ideja zajedno s pojedincima (i posve mladim) svojim studentima. Uvijek lucidan, s valjda najvećim pojedinačnim muzeološkim iskustvom, Georges Henri bio je uvijek potreban. Zalažući se za istinu oblikovanjem mehanizma kolektivne memorije, Georges Henri je računao i na svoje mjesto u sjećanju: no, već je za života bio živa legenda muzeologije. Biti pozvan i pohvaljen, u vrijeme predavanja ili u godinama kasnijih kontakata na stručnim skupovima, — značilo je za nas nekoliko, ne samo stručnu provjeru nego i dodir s vječnošću.

Georges Henri je, nakon duže bolesti, umro u Parizu, 24. ožujka 1985. godine.

1. Paul Rivet, 1876—1958. francuski antropolog, profesor Etnografskog instituta u Parizu i kasnije direktor Antropološkog muzeja. Autor revolucionarne koncepcije kompleksnog muzeološkog pristupa problemu čovjeka u vremenu i prostoru odnosno autor koncepcije Musée de l'Homme u Parizu.

IT, časopis Međunarodnog komiteta 2. ICOM-a za obrazovanje kadrova, br. 4, svibanj 1985. Bergen

Kalendar ICOM-ovih konferencija u 1987. godini

12 — 17. srpnja (jula), Brighton, Velika Britanija

16. kongres međunarodne unije arhitekta na temu:

Gradovi i zakloni: Građevine za sutrašnji svijet

Obratiti se: UIA, 51 rue Raynouard, 75016 Paris, France

20 — 30. kolovoza (augusta), Seoul, Koreja

XI Pacific Science Congress. Sekcija D Kongresa bit će posvećena muzejima i srodnim institucijama u pacifičkoj oblasti.

Obratiti se: Organizing Committee, XVI Pacific Science Congress, K. P. O. Box 1008, Seoul 110, Korea

6 — 12. rujna (septembra), Sydney, Australija

8. trijenalni sastanak ICOM-ovog komiteta za konzervaciju. Tema: Znanost u službi konzervacije

Obratiti se: Christian Lahanier, Chef de Laboratoire,

Laboratoire de Recherche des Musées de France, 6 quai des Tuileries, 75001 Paris, France

7 — 11. rujna (septembra), Amsterdam i Rotterdam, Nizozemska

6. međunarodni kongres o pomorskim muzejima (ICMM)

Obratiti se: W. F. J. Mörzer-Bruyns, Nederlands Scheepvaart Museum, Kattenburgerplein 1, 1018 KK Amsterdam, Netherlands

Prijevod iz: ICOM News, Bulletin of the International Council of Museums, Vol. 38, No. 4, 1985, str. 6.